

Doe me een deugd!

Door Tonnis Bolks

"In onze houding geven we kinderen heel veel mee. In alles wat we doen zijn we een moreel voorbeeld, of ten goede of ten kwade. Realiseer je dat wel! Het voorbeeld roept op tot navolging." Deze woorden gebruikte prof. dr. Paul van Tongeren in zijn inleiding over deugdethiek en morele vorming op een symposium van het lectoraat Morele Vorming van de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle. "Aan morele vorming ontkomen we niet. Het gebeurt altijd. Door handelingen zetten we 'krassen' en daardoor wordt het karakter bepaald. Het karakter van jezelf en dat van anderen. In het onderwijs is die vorming des te sterker. De vraag is hoe we vorming goede vorming laten zijn."

Van Tongeren, hoogleraar ethiek, maakte duidelijk wat een deugd inhoudt. "Een deugd is geen handeling, maar een houding. Handelingen komen voort uit een houding. We moeten niet bij de handelingen beginnen. De deugethiek richt ons op die houding, zoals die wordt getoond in het voorbeeld." Van Tongeren gaf aan dat deugdethiek om die reden uitermate geschikt is voor het onderwijs. De deugdethiek is niet tevreden met het aanleren van normen. Het probeert mensen te stimuleren het allerbeste uit zichzelf te halen.

De andere spreker op het symposium, prof. dr. Ad de Bruijne, vroeg zich vervolgens af of het gereformeerde onderwijs wel met deugden moet willen werken.

"Protestanten zijn meer gewend aan de wetsethiek dan aan de deugethiek. Goed is wat volgt uit Gods wet." Toch houden de protestanten wel van deugden. Calvijn werd als deugdethicus neergezet; hij gebruikte deugden veelvuldig en gaf ze een belangrijke functie. De Bruijne ziet als praktisch nut van het werken met deugden in onze tijd het aanleren van houdingen binnen kerkelijke gemeente en school als het gaat om het navolgen van Jezus.

De ethicus van de TU in Kampen prikkelt de aanwezige onderwijzers door te stellen dat de huidige aandacht voor de onderwijskundige concepten rond het zelfstandig werken van kinderen nadelige kanten heeft. "Waar blijft het goede voorbeeld in bijvoorbeeld vertellingen?", zo vraagt De Bruijne zich af. Het werken met deugden gaat volgens de spreker nog verder. "De verloedering die we om ons heen zien kan worden beteugeld door de regelethiek. De diepere beteugeling kan plaatsvinden via de deugd. Aandacht voor deugden kan tot zegen zijn voor de maatschappij."

De titel van het symposium, "Doe me een deugd", is dezelfde als die van een boek. De verschijning van het boek, geschreven door Wilma van der Jagt en Pieter Vos, was de aanleiding voor het symposium.

Dr. Vos, lector Morele Vorming, gaf aan hoe het boek is ontstaan. "Wilma kwam bij me met een Libelle. Daarin stonden verhalen van bekende Nederlanders over een door hen zelf gekozen deugd. "Dat kunnen wij beter", zei ze. Als gevolg van die opmerking is er een project opgestart dat uiteindelijk heeft geleid tot het boek." Niet alleen het populaire damesblad besteedde aandacht aan deugden, ook het dagblad Trouw kwam met een serie artikelen en een boek over het onderwerp. Deugden mogen blijkbaar weer.

Het lectoraat houdt zich bezig met deugden en met de betekenis van de deugdethiek voor het onderwijs.

De schrijvers vragen in hun boek aandacht voor "de voortreffelijke eigenschappen die het nastreven waard zijn". Deugden leer je door ze te doen. Het boek laat zien dat dat kan: negen leerkrachten van basisscholen bewijzen het. Ze hebben, net als de bekende Nederlanders in Libelle, een deugd gekozen en zijn er mee aan het werk gegaan in hun klas.

Het boek werd symbolisch aangeboden aan het onderwijs. Volgens de schrijvers kunnen leerkrachten van het basisonderwijs, maar ook ouders er direct mee aan de slag. Het werken met deugden is nog niet erg gangbaar op scholen. De leerkrachten die hebben meegewerkt laten zien hoe inspirerend en vormend het kan zijn. Ze zijn het erover eens: "Al ben je maar met één deugd bezig, het klimaat in de klas verandert er al positief door." De manier van werken die het lectoraat in het boek voorstaat, kan "kinderen helpen te vormen tot verantwoordelijke volwassenen die genoeg praktische wijsheid hebben om moreel verantwoord te handelen." Het prachtig vormgegeven boek geeft veel praktische voorbeelden om met deugden aan het werk te gaan.

Wilma van der Jagt & Pieter Vos. *Doe me een deugd. Praktijkboek morele vorming voor de basisschool*. Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer, € 22,50.

(Tonnis Bolks is docent onderwijskunde en pedagogiek aan de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle.)